

Република Србија

**МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ
ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ**

-Управа за ветерину-

Број: 323-02-03130/2020-05/12

Датум: 10.08.2020. године

Београд

ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ НАДЗОРА НА БОЛЕСТ НОДУЛАРНИ ДЕРМАТИТИС

Овим Планом ближе се дефинише спровођење активног и пасивног надзора код говеда на болест нодуларни дерматитис (у даљем тексту: НД), прописаног Правилником о утврђивању Програма мера здравствене заштите животиња за 2020. годину (Сл. Гласник РС, број: 25/20).

Активни и пасивни надзор спроводи се код пријемчивих врста животиња односно говеда у циљу раног откривања, праћења и сузбијања НД, као и утврђивања присуства вируса и обезбеђивање правовремене процене ризика о могућем преношењу и ширењу вируса.

План активног надзора (клинички и серолошки, вирусолошки), заснован је на анализи ризика, и спроводи се у периоду повећаног ризика од августа до новембра 2020. године у складу са овим Планом.

Пасивни надзор спроводи се током целе године. Код сваког сумњивог случаја извршиће се клиничка и лабораторијска испитивања у циљу потврде или искључивања болести НД. Свака сумња пријављује се у складу са важећим прописима.

I Циљеви Плана и дефиниције

План обухвата периодично обилажење насумично одабраних газдинстава у којима се држе говеда, спровођење клиничког прегледа говеда, узимање узорака и серолошка испитивања неимуних говеда са циљем:

- потврде одсуства вируса НД у претходно зараженим подручјима;
- потврде статуса земље слободне од болести нодуларни дерматитис;
- раног откривања појаве НД (поновна појава или поновни унос вируса у подручје).

За потребе овог Плана надзора над НД, користиће се следеће дефиниције:

- **Сумња на НД:** Једна или више животиња у стаду односно газдинству показују следеће симптоме: повећана температура, лезије на кожи и/или на слузокожи усне и носне шупљине, увећани прескапуларни и прекурални лимфни чворови, појачано лучење пљувачке и исцедак из очију и носа и/или узорци серума показују позитивне или неуверљиве резултате испитивања присуства специфичних антитела против вируса НД ELISA методом.

- Потврђен случај НД:** Једна или више животиња у стаду односно газдинству показују веома карактеристичне вишеструке лезије коже, увећане лимфне чворове и друге клиничке знакове болести нодуларног дерматитиса и/или позитиван резултат PCR/ Real Time PCR теста.
- Нејасан резултат теста на НД:** Узорци за серолошка испитивања прикупљени од животиња са слабо позитивним налазом, близу границе детекције. ELISA тест има специфичност 99,7%, али се лажно позитивни резултати испитивања могу добити код теренских узорака прикупљеним од говеда.
- Пасивни надзор** је надзор који се базира на пријави сумње на НД од стране власника (држаоца) животиња, односно ветеринара и подразумева свакау променау здравственог стања које може да указује на појаву болести.
- Активни надзор** подразумева испитивање говеда на присуство болести НД или инфекције, које се реализује клиничким и/или лабораторијским испитивањима у току планске активности ветеринарске службе. Ове активности обављају овлашћени ветеринари.

II Циљна популација и методологија спровођења надзора

Циљна популација за активни и пасивни надзор укључује целокупну популацију говеда на територији Републике Србије.

Активни надзор обухвата:

- Клинички надзор (клинички преглед)** који обухвата говеда која нису вакцинисана против НД односно говеда код којих је од последње вакцинације прошло минимум 12 месеци
- Серолошки надзор (серолошко испитивање)** који обухвата испитивање невакцинисане телади. Уколико телад потичу од вакцинисаних мајки узоркују се старија од 6 месеци. Серолошко испитивање врши се код телади код којих још није спроведена вакцинација против НД у 2020. године
- Вирусолошки надзор (вирусолошко испитивање)** обухвата молекуларна испитивања (Real time PCR/PCR) одређеног броја узорака (1%) који су узети за серолошко испитивања.

Активни надзор спроводи се у зонама ризика које су приказане у Табели бр. 1.

Табела бр. 1 Зоне ризика од НД у Републици Србији

Зоне	Окрузи	Ризици
Зона 1	БЕОГРАД, БОРСКИ, БРАНИЧЕВСКИ, ЈАБЛАНИЧКИ, КОЛУБАРСКИ, МАЧВАНСКИ, МОРАВИЧКИ, НИШАВСКИ, ПИРОТСКИ, ПОДУНАВСКИ, ПОМОРАВСКИ, ПЧИЊСКИ, РАСИНСКИ, РАШКИ, ТОПЛИЧКИ, ЗАЈЕЧАРСКИ, ЗЛАТИБОРСКИ, ШУМАДИЈСКИ	Претходно заражене области Ризик од уноса НД из суседних земаља Ризик од поновне појаве инфекције
Зона 2	ЈУЖНО-БАНАТСКИ, ЈУЖНО-БАЧКИ, СЕВЕРНО-БАНАТСКИ, СЕВЕРНО-БАЧКИ, СРЕДЊЕ-БАНАТСКИ, СРЕМСКИ, ЗАПАДНО-БАЧКИ	Ризик од ширења болести кретањем животиња

Слика 1.

Клинички надзор (клинички преглед)

Клинички преглед говеда укључује визуелни преглед коже и по потреби палпацију коже да би се осетили ситни чворови, палпацију површинских лимфних чворова, повишена температура, приметно присуство или одсуство појачаног секрета из носа или ока, присуство или одсуство појачаног лучења пљувачке и преглед слузокоже уста.

У Зони 1 вршиће се клинички надзор ради откривања преваленце од 2% при 95% поузданости на основу 75% осетљивости, на нивоу округа обиласком на сумично одабраних газдинстава **насваких 5 недеља** у сезони високог ризика од **августа до новембра 2020. године (максимално 4 обиласка)**.

У Зони 2 вршиће се клинички надзор ради откривања преваленце НД од 2% са 95% поузданости на основу 75% осетљивости, на нивоу зоне обиласком на сумично одабраних газдинстава **2 пута, на почетку и на крају периода високог ризика односно августа и новембра 2020. године.**

Током обиласка све животиње на газдинству морају бити клинички прегледане уз проверу појаве клиничких симптома, а резултати контроле на НД евидентирани и документовани. Клинички надзор газдинства може се вршити заједно са осталим обавезним програмима надзора болести животиња (Програм мера здравствене заштите животиња: бруцелоза, туберкулоза, ензоотска леукоза где се све животиње код којих се спроводи Програм мера визуелно прегледају и морају бити здраве, а уколико се уоче неке промене на кожи и клинички знаци других болести које се обавезно пријављују, сумња се обавезно пријављује).

Број газдинстава на којима се вршиклинички надзор у зони 1 и зони 2 током 2020. године приказан је у Табели бр. 2

Табела 2.Број газдинстава на којима се врши клинички надзор током 2020. године

<i>Зона</i>	<i>Окрузи</i>	<i>Укупан број газдинстава са говедима</i>	<i>Број газдинстава/стада на којима ће се вршити клинички надзор</i>
Зона 1	БЕОГРАД, БОРСКИ, БРАНИЧЕВСКИ, ЈАБЛАНИЧКИ, КОЛУБАРСКИ, МАЧВАНСКИ, МОРАВИЧКИ, НИШАВСКИ, ПИРОТСКИ, ПОДУНАВСКИ, ПОМОРАВСКИ, ПЧИЊСКИ, РАСИНСКИ, РАШКИ, ТОПЛИЧКИ, ЗАЈЕЧАРСКИ, ЗЛАТИБОРСКИ, ШУМАДИЈСКИ	90610	3582 газдинства (стада) на сваких 5 недеља (до 4 пута)
Зона 2	ЈУЖНО-БАНАТСКИ, ЈУЖНО-БАЧКИ, СЕВЕРНО-БАНАТСКИ, СЕВЕРНО-БАЧКИ, СРЕДЊЕ-БАНАТСКИ, СРЕМСКИ, ЗАПАДНО-БАЧКИ	7763	199 газдинства (стада) 2 пута, на почетку и крају периода високог ризика (август, новембар)

Газдинства треба пропорционално одабрати тако да покривају целокупну територију округа и организована на начин који задовољава дефинисани временски период.

Број газдинстава по округу на којима ће се вршити клинички надзор током 2020. године приказан је у Табели 3.

Табела 3. Дистрибуција броја газдинстава и максимални планирани број обилазака по окрузима на којима ће се вршити клинички надзор током 2020. године

<i>Округ</i>	<i>Укупан број газдинстава</i>	<i>Број газдинстава на којима ће се вршити клинички надзор</i>	<i>Учесталост обилазака газдинстава (зависно од зоне ризика)</i>	<i>Укупан (максималан) број обилазака током целокупног периода активног надзора</i>	<i>Број животиња које се прегледају приликом сваког обиласка</i>	<i>Укупан број животиња које су клинички прегледане на одабраним газдинствима</i>
БЕОГРАД	3 653	144	4	576	све	све
БОРСКИ	2 772	110	4	440	све	све
БРАНИЧЕВСКИ	4 245	168	4	672	све	све
ЈАБЛАНИЧКИ	4 694	186	4	744	све	све
ЈУЖНО-БАНАТСКИ*	755	19	2	38	све	све
ЈУЖНО-БАЧКИ*	1 084	28	2	56	све	све
КОЛУБАРСКИ	7 549	298	4	1192	све	све

МАЧВАНСКИ	8 356	330	4	1320	све	све
МОРАВИЧКИ	6 623	262	4	1048	све	све
НИШАВСКИ	4 542	180	4	720	све	све
ПИРОТСКИ	1 653	65	4	260	све	све
ПОДУНАВСКИ	2 421	96	4	384	све	све
ПОМОРАВСКИ	3 586	142	4	568	све	све
ПЧИЊСКИ	4 268	169	4	676	све	све
РАСИНСКИ	5 307	210	4	840	све	све
РАШКИ	7 651	302	4	1280	све	све
СЕВЕРНО-БАНАТСКИ*	1 391	36	2	72	све	све
СЕВЕРНО-БАЧКИ*	882	23	2	46	све	све
СРЕДЊЕ-БАНАТСКИ*	1 415	36	2	72	све	све
СРЕМСКИ*	1 479	38	2	76	све	све
ТОПЛИЧКИ	2 195	87	4	348	све	све
ЗАЈЕЧАРСКИ	3 106	123	4	492	све	све
ЗАПАДНО-БАЧКИ*	757	19	2	38	све	све
ЗЛАТИБОРСКИ	12 480	493	4	1972	све	све
ШУМАДИЈСКИ	5 508	218	4	872	све	све
УКУПНО	98.372	3781		14802	све	све

*- окрузи у Зони 2

Серолошки надзор (серолошко испитивања)

Серолошки надзор над НД (утврђивање присуства специфичних антитела против вируса НД) ће бити спроведен у циљу потврде статуса земље слободне од болести нодуларни дерматитис и раног откривања потенцијалног уноса вируса НД. Серолошки надзор је заснован на ризику и процени ризика која се врши у складу са доступним епидемиолошким подацима о циркулацији НД у подручју, нарочито у суседним земљама. Број стада говеда од којих ће бити узети и тестирали узорци у Зони 1 ће бити израчунат на основу 95% вероватноће за откривање са преваленцом до 3,5% уколико је НД присутан, што омогућава Србији да потврди свој статус земље без болести нодуларни дерматитис у којој нема циркулације вируса. У осталим подручјима (Зона 2) узорци ће бити прикупљени на сумничним одабиром газдинстава на основу

95% вероватноће за откривање са преваленцом до 3,5% уколико је вирус НД присутан у региону. У оба случаја претпостављени критеријуми за серолошки тест су 83% осетљивости и 99,7% специфичности у невакцинизованим популацијама говеда.

Број газдинстава којима ће се вршити серолошки надзору Зони 1 и Зони 2, приказан је у Табели бр.4.

Табела бр.4.Укупан број газдинстава која су укључена у серолошки надзор

Зоне	Окрузи	Укупан број газдинстава са говедима	Број газдинстава /стада са говедима на којима се врши серолошки надзор
Зона 1	БЕОГРАД, БОРСКИ, БРАНИЧЕВСКИ, ЈАБЛАНИЧКИ, КОЛУБАРСКИ, МАЧВАНСКИ, МОРАВИЧКИ, НИШАВСКИ, ПИРОТСКИ, ПОДУНАВСКИ, ПОМОРАВСКИ, ПЧИЊСКИ, РАСИНСКИ, РАШКИ, ТОПЛИЧКИ, ЗАЈЕЧАРСКИ, ЗЛАТИБОРСКИ, ШУМАДИЈСКИ	90610	1836 (од августа до новембра)
Зона 2	ЈУЖНО-БАНАТСКИ, ЈУЖНО-БАЧКИ, СЕВЕРНО-БАНАТСКИ, СЕВЕРНО-БАЧКИ, СРЕДЊЕ-БАНАТСКИ, СРЕМСКИ, ЗАПАДНО-БАЧКИ	7763	102 (од августа до новембра)

Газдинства треба пропорционално одабрати тако да покривају целокупну територију округа и организована на начин који задовољава дефинисани временски период. Број газдинстава по округу на којима се врши серолошки надзор (серолошко испитивање) приказан је у Табели 5.

Табела бр.5.Дистрибуција броја газдинстава и број планираних узорака по окрузима на којима ће се вршити серолошки надзор током 2020.године

Округ	Укупан број газдинстава	Број газдинстава на којима ће се вршити серолошки надзор	Укупан (максималан) број узоркованих говеда по газдинству	Укупан број узорака крви прикупљених током целокупног периода активног надзора	
				Укупан број ЕЛИСА тестова	Укупан број PCR тестова
БЕОГРАД	3 653	74	14	1036	10
БОРСКИ	2 772	56	14	786	8
БРАНИЧЕВСКИ	4 245	86	14	1204	12
ЈАБЛАНИЧКИ	4 694	95	14	1332	13

ЈУЖНО-БАНАТСКИ*	755	10	14	139	1
ЈУЖНО-БАЧКИ*	1 084	14	14	199	2
КОЛУБАРСКИ	7 549	153	14	2142	21
МАЧВАНСКИ	8 356	169	14	2370	24
МОРАВИЧКИ	6 623	134	14	1879	19
НИШАВСКИ	4 542	92	14	1288	13
ПИРОТСКИ	1 653	33	14	469	5
ПОДУНАВСКИ	2 421	49	14	687	7
ПОМОРАВСКИ	3 586	73	14	1017	10
ПЧИНСКИ	4 268	86	14	1211	12
РАСИНСКИ	5 307	108	14	1505	15
РАШКИ	7 651	155	14	2170	22
СЕВЕРНО-БАНАТСКИ*	1 391	18	14	256	3
СЕВЕРНО-БАЧКИ*	882	12	14	162	2
СРЕДЊЕ-БАНАТСКИ*	1 415	19	14	260	3
СРЕМСКИ*	1 479	19	14	272	3
ТОПЛИЧКИ	2 195	44	14	623	6
ЗАЈЕЧАРСКИ	3 106	63	14	881	9
ЗАПАДНО-БАЧКИ*	757	10	14	139	1
ЗЛАТИБОРСКИ	12 480	253	14	3540	35
ШУМАДИЈСКИ	5 508	112	14	1563	16
УКУПНО	98.372	1938		27132	271

*- окрузи у Зони 2

Узорковање крви за серолошко испитивање врши се сукцесивно у току читавог периода надзора (август – новембар) и не мора бити везано за клинички надзор. Узорковање се врши са наведеног броја газдинства у зависности од расположивих категорија животиња предвиђених за испитивање. Са једног газдинства узоркује се само једном у току периода надзора.

Узорковање за вирусолошка испитивања врши се узимањем узорака ЕДТА крви која може бити узета приликом узорковања крви за серолошко испитивања, али се мора посебно узети у вакутајнере са антикоагулансом (ЕДТА искључиво) и посебно обележити да је за доказивање вируса НД.

На сваком одабраном газдинству број узорака узетих од говеда за тестирање биће одређен на основу шеме 20 % преваленце са 95% нивоа поузданости и то искључиво од невакцинисаних говеда, односно телади која потичу од невакцинисаних мајки или невакцинисаних телади старијих од 6 месеци, а која потичу од вакцинисаних мајки .

Узорковање код телади за серолошка испитивања врши се пре извршене вакцинације против НД.

Број животиња које ће бити узорковане зависи од величине газдинства и приказан је у Табели број 6., а максималан број животиња од којих ће се узети узорак не може бити већи од 14 што је приказано у Табели број 5.

Табела бр.6. Број животиња од којих ће бити узети узорци крвина одабраним газдинствима говеда

Број животиња на газдинству	Број животиња од којих се узима узорак крви
1-10	8 или целокупан број
11-20	10
21-30	11
31- 60	12
61 – 250	13
251 или више	14

Ако на унапред одабраном газдинству нема циљних категорија животиња, узоркује се на најближем суседном газдинству.

Пасиван надзор над НД

Свака промена здравственог стања која може да указује на појаву болести НД, мора да се пријави од стране власника односно ветеринара надлежној инспекцији.

У случају пријаве сумње на болест извршиће се спровођење епизоотиолошког увиђаја као и клинички преглед животиња и по потреби прикупљање узорака EDTA крви, биопсија коже и/или брисева коже, плјувачке, из ока или носа за тестирање RealTimePCR/ PCR методом.

III Начин узорковања и дистрибуција узорака

Надлежни институт у сарадњи са надлежном ветеринарском станицом/службом, за сваки округ припрема план клиничког надзора са списком газдинстава која ће бити посећена, као и списком газдинстава на којима ће се вршити серолошки надзор када ће се узети узорци крви за лабораторијска испитивања.

За свако газдинство током спровођења активног надзора, ветеринарска станица/служба је у обавези да попуни Потврду о спроведеном активном надзору на нодуларни дерматитис, која ће

бити потписана од стране власника и ветеринара који је спроводио надзор, из Прилога 1 овог Плана, са попуњеним свим пољима.

Евиденцију о свим попуњеним потврдама потребно је водити у електронској форми, у задатој excel табели. Ветеринарске станице/службе ће бити у обавези да све податке унесу и у базу Управе за ветерину, након њеног успостављања.

Уколико се у Потврди обележи да постоји основана сумња на присуство болести НД, обавезна је пријава сумње надлежној ветеринарској инспекцији ради даљих дијагностичких испитивања и спровођења епизоотиолошког увиђаја складу са важећим прописима.

Клинички преглед и узорковање за серолошка испитивања врше ветеринарске станице/ службе које спроводе послове по Програму мера здравствене заштите животиња. Серолошка испитивања врше надлежни институти у оквиру своје територијалне надлежности.

Вирусолошка испитивања вршиће ВСИ „Краљево“, НИВ Србије и НИВ“Нови Сад“, и ВСИ „Niш“ према територијалној расподели датој у табели у наставку.

НИВ СРБИЈЕ	НИВ „НОВИ САД“	ВСИ „НИШ“	ВСИ „КРАЉЕВО“
НИВ Србије Београд	НИВ „Нови Сад“ Нови Сад	ВСИ „Ниш“ Ниш	ВСИ „Краљево“ Краљево
ВСИ „Пожаревац“ Пожаревац	ВСИ „Суботица“ Суботица	ВСИ „Зајечар“ Зајечар	
ВСИ „Шабац“ Шабац	ВСИ „Сомбор“ Сомбор	ВСИ „Јагодина“ Јагодина	
ВСИ „Панчево“ Панчево	ВСИ „Зрењанин“ Зрењанин		

У случају да неки од Института нема капацитета за вршење серолошких и вирусолошких испитивања, због тренутне лоше епидемиолошке ситуације са COVID-19 или било ког другог разлога, потребо је да писмено обавести Управу за ветерину како би се одредио други Институт који ће извршити потребна лабораторијска испитивања.

Узорке за лабораторијско испитивање мора пратити „Упут за слање материјала на лабораторијаска испитивања“ (Прилог 2. овог Плана). Упут мора да садржи све релевантне податке (датум узорковања, ИД газдинства, име и презиме власника, адреса, ГПС координате, број ушне маркице животиње, врста узорка и друге податке наведене у Упуту).

Уколико током тестирања лабораторија/ институт који је вршио испитивање, утврди позитиван серолошки налаз на присуство специфичних антитела на вирус НД код одабраних животиња, односно утврди присуство вируса НД, одмах и без одлагања обавештава Управи за ветерину и надлежног ветеринарског инспектора који пријављује сумњу на НД достављањем Обрасца о

пријави сумње на заразну болести лабораторијског извештаја (скениране документе послати e-mail-ом на адресе: tatjana.labus@minpolj.gov.rs и aleksandra.nikolic@minpolj.gov.rs).

Узорци коју су позитивни или сумњиви на присуство вируса НД, шаљу се у националну референтну лабораторију за НД - ВСИ „Краљево“, ради спровођења потврдних испитивања. Уколико ова лабораторија добије позитиван налаз, односно утврди присуство вируса НД, **одмах и без одлагања обавештава** Управи за ветерину и надлежног ветеринарског инспектора који пријављује потврду болести достављањем Обрасца о пријави потврде на заразну болест (скениране документе послати e-mail-ом на адресе: tatjana.labus@minpolj.gov.rs и aleksandra.nikolic@minpolj.gov.rs).

Све резултате потврдних испитивања ВСИ Краљево шаље и институту који је наручио испитивања (пошиљаоцу узорка).

IV Мере које треба применити на газдинству у случају позитивног налаза

Ако је резултат било ког теста позитиван, обавиће се епизоотиолшки увиђај како би се испитао разлог позитивног налаза и потврдила или искључила вирусна инфекција НД-а.

У случају позитивног серолошког налаза, сва говеда које се држе на газдинству биће клинички прегледана у циљу идентификације клиничких знакова специфичних за НД. Узорци крви, пљувачке, бриса из носа или коже ће се прикупити за детекцију вирусног генома, помоћу специфичне PCR методе (Bowden и сарадници 2008; Stubbs и сарадници 2012). Ако је НД потврђен, примењују се хитне мере за спречавање ширења и ерадикацију болести НД-а у складу са важећим прописима.

У случају да се током клиничког надзора код говеда примете клинички симптоми карактеристични за НД, одмах се врши узимање узорака и тестирање. Уколико се потврди болест примењују се све мере за спречавање ширења и ерадикацију болести НД-а у складу са важећим прописима.

V Извештаји и фактурисање

Све ветеринарске станице/ службе које спроводе надзор у року од 5 дана након истека петонедељног периода достављају Извештај о обиму спроведеног надзора односно клиничких прегледа и броја узетих узорака за серолошша и вирусолошка испитивања (Прилог 3 овог Плана) као и попуњену задату excel табелу у електронској форми надлежном институту.

Сви научни и специјалистички ветеринарски институти, у року 10 дана након истека пет недеља (односно после сваког петонедељног спроведеног надзора), достављају *Извештај о обиму спроведеног надзора односно клиничких прегледа и серолошким испитивања и резултатима испитивања по окрузима за целокупну територију НИВ/ВСИ* (Прилог 4 овог Плана), *Збирни извештај, који садржи податке о пореклу свих узорака и резултатима испитивања за тај период* (на нивоу округа, општине и насељеног места) (Прилог 5 овог плана) за зону 1 (4 извештаја) и за зону 2 (2 извештаја за клинички надзор, односно 4 за серолошки надзор), као и задате excel табеле у електронској форми.

Национална референтна лабораторија доставља и *Извештај Националне референтне лабораторије о обиму и резултатима потврдних испитивања*, са резултатима потврдних испитивања по институтима, врстама испитивања и врстама узорака.

Такође, сваки институт доставља и *фактуру* о обављеним пословима насловљеном на Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде - Управи за ветерину, ул. Омладинских бригада бр.1, 11070 Нови Београд.

Најкасније до 20. децембра 2020. године сви научни и специјалистички ветеринарски институти достављају *Завршни извештај о свим спроведеним активностима по питању овог надзора током 2020. године* Управи за ветерину и Националној референтној лабораторији ВСИ „Краљево“. Овај завршни извештај обавезно садржи извештај о обиму узорковања и резултатима испитивања са збирним подацима за 2020. годину, приказани за сваки округ посебно, на територији подручног института, на нивоу дефинисаних периода за Зону 1 и Зону 2.

Коначни извештај о овом надзору у облику елабората, уз детаљну анализу података, припрема ВСИ „Краљево“, у координацији са НИВ Србије, НИВ „Нови Сад“, ВСИ „Ниш“ и другим институтима и доставља до 31.01.2021. године.

VI Ценовник услуга:

1. Узорковање:

- узорковање крви: 700,00 дин;
- узорковање бриса: 700,00 дин.
- узорковање нодула (биопсијом): 1.000,00;

2. Активни клинички надзор: по газдинству: 700,00 дин.

3. Лабораторијска испитивања:

- ЕЛИСА са дијагностичким средством: 800,00 динара;
- PCR или real time Real time PCR: 3.500,00 динара;

